

OMLADINA

Glasilo narodno-radikalnega dijaštva.

Izhaja enkrat na mesec ter stane za celo leto K 4.—; za dijake K 2.40; posamezna številka 40 vin. — **Dopisi** naj se blagovole pošiljati uredništvu najkasneje do 20. vsakega meseca v Ljubljano na Strmo pot št. 4. — Le frankovana pisma se prejemajo. — **Upravništvo** je v tiskarni J. Blasnika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Leto I.

Ljubljana, meseca septembra 1904.

Štev. 6.

Vsebina: Uvodnik. — Jugoslovanski dijaški kongres. — K vprašanju o gmotnem stanju slovenskega dijaštva. — Veterinarske študije. — O pomenu ankete (Konec). — Listek. — Naročnikom.

Ljubljana, 1. kimovca 1904.

V našem življenju je tako uravnano, da pade važni trenotek, v katerem se odloča o celem življenju, o smeri, h kateremu stanu se kdo obrne, v ono dobo, ko človek ne more pregledati posledic svojega sklepa toli jasno, kot bi to mogel pozneje. Deček navadno brez lastne presoje stopi v realko ali gimnazijo. Ko pa zapušča dijak srednjo šolo, bi morala že biti lastna volja jedino merodajna. Dva momenta sta odločilna pri izberi stanu: prvič razpoloženje za gotov stan, veselje do gotovega študija in dela — torej v veliki meri čustveni moment, drugič razmišljanje, ali nudi stan zadostnih eksistenčnih sredstev — materijelni moment. Ni nam na tem, da bi pretresali, kateri moment bodi silnejši. Važno je poudariti, da bodi odločitev svobodna, vsakdo pa z vso resnostjo uvažuj tuji nasvet. Odločitev bodi premišljena, ne pa posledica hipnih nagonov. Razmišljajte kar možno brž o bodočem stanu, razmišljajte trajno o njem vprašuj sebe o svojih zmožnostih in nagnenjih do gotove stroke, sprašuj druge podrobno o dotičnih študijah in njihovi bodočnosti.

Danes prevladuje brezcilnost. Mlad dečko že razmišlja, ali bo nosil črno suknjo ali je ne bo. Komaj pa je prišel malo višje, pozabi misliti na bodočnost. Ko smo imeli pred zrelostnim izpitom naznaniti ravnatelju, kateri stan si izberemo, večina ni vedela, kaj naj napiše, ali pa je delala dovtype. Le malokdo je mogel že z gotovostjo oznaniti, kaj namerava. In drug slučaj: Ko je neki tovariš prvič odhajal na Dunaj, se mu je v zadnjem hipu zazdelo, da kaže študirati veterinarstvo. Poslopje živinozdravniške visoke šole se pa nahaja slučajno čisto v drugem okraju kot vseučilišče. Ker se našemu junaku ni zljubilo iskati, se je raje pridružil, kamor jih je šlo največ, namreč na

vseučilišče. Tam se je po kratkem premisleku odločil za oni študij, ki po krivem slovi kot fakulta za lenuhe — za jus. Ko vstopiš na dunajsko univerzo, vodijo desne stopnjice k modroslovcem, leve k pravnikom. Mesto na levo, je krenil ukaželjni mladenič na tem razpotju pomotoma na desno. Znajde se v modroslovskem dekanatu in se upiše med klasične — filologe.

Brez daljnega utemeljevanja ponavljamo: Ves čas naj ima dijak v mislih svojo bodočnost, ne pa še-le ko po maturi bije odločilna ura. Brezcilnost je vzrok nezadovoljstva. Ako hočemo cilj pribojevati, mora biti v naši duši utrjen in globoko urasel. Ne mala naloga pripade pri tem šoli in profesorjem, precej tudi akademikom.

Če vprašaš tega ali onega, ki že slušbuje, kako je s svojim stanom zadovoljen, ti prijateljsko pošepeče: ni ga hujšega trpljenja in slabših šans kot pri nas. Treba jemati take izjave cum grano salis. Danes n. pr. slovi jus kot prenapolnjen, da baje ne bo več najti služb. Mi pa lahko po dobrem premišljevanju in po mnenju strokovnjakov, ki morejo presoditi bodočnost, le priporočamo Slovencem, da postanejo pravniki. Izmed neštevilnih potov, ki so praktičnemu juristu po izpitih odprti, zna biti v par letih ravno stroka, ki je ta hip zaprta, nenadoma odprta ali vsled kake reforme ali po naravnem toku. Čisto brez optimizma lahko rečemo, da bo naravna rast slovenskega uradovanja od najnižje do zadnje instance, ki je ne bo preprečila nobena nemška intriga, dajala slovenskim juristom vedno več mest. S tem prevažnim narodnim vprašanjem bi se morali dijaki intenzivno baviti. Diskusija po dijaških društvih in listih in zbiranje statistike bi vplivalo ugodno.

Pri modroslovju so v resnici nekatere stroke hudo zasedene. Priporoča se klasična, še bolj pa moderna filologija in germanistika. Izriniti imamo še nemške profesorje, ki se nam prav po nepotrebnem uvažajo. Odpirajo se mesta na trgovski akademiji in mnogih novo se ustanavljajočih srednjih šolah. Ni da bi vsak moral priti na gimnazijo ali realko! Po nepravilnem so mesta na učiteljiščih zasedena z učitelji brez akademične izobrazbe. Brez animoznosti proti posameznikom moramo protestovati proti nastavljanju meščanskih učiteljev na pripravnicah. Slovenski filozofi naj bi branili svoja mesta z vso energijo.

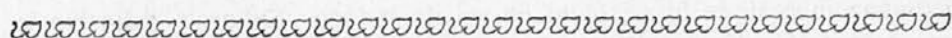
Avstrijski židi dajejo po časopisih razglašati, da naj se ljudje ogibljejo medicine. V resnici so gmotne razmere v razmerju s študijami sramotne. Ne bodo se dolgo dale vzdržati, izboljšanje je gotovo. V naši domovini je naseljenih dovolj tujcev. Kdor ima zadostna sredstva in veselje do študija, naj se ne pusti po ničem ovirati od medicine. Seveda treba biti pripravljen, iti na deželo, vsi ne morejo biti v glavnih mestih.

Na tehniki je najbolj priporočati danes študij stavbnega inženirstva. Vredno se nam zdi, tu opozoriti na zemljemerski in zavarovalnotehniški kurs, ki sta pridružena tehniki. Pri geodeziji se v par letih odpro številna dobra mesta, ker dobi vsaka sodnija zemljemerskega uradnika. Rast zavarovanja in vedno večje zanimanje javnosti, osobito dežele in države zanje priporočajo zavarovalno tehniko. Oba kurza trajata le po dve leti.

Eksportna akademija se ne da nikdar dovolj priporočati. Isto je z visokimi šolami za živinozdravništvo, montanistiko, umetniškimi akademijami, deloma tudi z zemljedelstvom.

Delaven, podjeten in energičen dijak si napravi povsod udobno pot. Še vedno ne producira v celoti naš narod dovolj inteligence. Slovensko dijaštvo naj le uvaža zlati izrek:

»Išče te sreča, um ti je dan
našel jo boš, če nisi zaspan!«

Jugoslovanski dijaški kongres.

Paznemu opazovalcu jugoslovanskega dijaštva ne more ostati prikrito, da se je po letih mrtvila začelo vse dijaštvo razvijati v novem gibanju, da je stopilo krepek korak naprej. Nove ideje prebujajo mladino. Organizacija napreduje. Paralele med gibanjem posameznih omladin seveda ni možno razviti v podrobno, ker izhajajo iz čisto različnih tal. Državne meje nas ločijo in so zarisale v naš napredek notranje razlike. Dijaštvo, ki živi v Avstroogerski monarhiji stopa drugo pot, kot ono v osvobojenih kraljevinah.

Reformno gibanje slovenskih narodno-radikalnih dijakov, in prav lahko rečemo tudi hrvatskih naprednjakov in celo dela avstroogerskih Srbov se more kratko označiti tako-le: Kakovost in položaj sedanje inteligence naše kot narodne voditeljice je slab. Treba ji vzgojiti drugačen naraščaj. Po načelu samopomoči in samovzgoje hoče mlada struja narodu nuditi delavcev. Vzgaja jih v širokem okviru narodne in socijalne ideje ter se ne da vezati po dogmatizmu političnega strankarstva. Povdarja važnost drobnega kulturnega in gospodarskega dela. Narodno radikalna struja je dijaška struja. Iz reforme dijaštva izvirajoča reforma inteligence, in posredno in neposredno povzdiga naroda — to je njen občenarodni pomen.

Srbska omladina se organizuje s ciljem zbliževanja jugoslovanskih narodov in odstranjevanja zaprek njihove sloge. Na političnem polju kaže svoj upliv. Geslo ji je svoboda balkanskih narodov. Razloček med zapadnim in vshodnim gibanjem — tako bi ju lahko imenovali — je torej notranji. Oni gravitirajo k politiki, mi od nje. Razloček je čisto umljiv: za nje je država vse drug činitelj kot za nas. Na državo, ki je pri njih narodna, treba uplivati, ker je ona začetnik in podpornik vsakega napredka. Poleg tega so balkanskim Slovanom nekatera vprašanja vnanje politike življenska vprašanja. Mi od vnanje politike ne pričakujemo mnogo, na politiko v državi se ne moremo zanesti, neposredno iz sebe pričakujemo pomoč in rešitev.

Kongres, na katerem si bomo med seboj predložili ideje in težnje, bo torej brez dvoma zanimiv pa tudi pomemben. Kakor bratje odkrito se bomo dogovarjali, pridobili si drug od drugega ideje, spoznali se in se duševno

zblížali. Vsem strujam v jugoslovanski omladini lastna ideja jugoslovanske zajednice se bo okrepila, zadobila bo jasnejše oblike.

Z ljubeznijo v srcu se poda slovensko dijaštvo v Beligrad, ki ga opeva naša narodna pesem, ko je Slovenec tjakaj hodil še kot avstrijski vojak. Le kot Slovenci prihajamo mi v srbsko središče. Brez izjeme demokratsko slovensko dijaštvo hiti radostno v stolico priljubljenega demokrata kralja, ki vlada po volji naroda.

Mi ne gremo v Beligrad politikovat. Povemo to odkrito in ne iz kake bojazni. Svobodna je bila in je naša beseda. Na političnem polju se težko ujedini in tudi, če bi se, bi to ne veljalo mnogo. Kulturno jedinstvo je prva stopnja vsaki tesnejši zvezi. Danes ga ni med nami, manjše je kot med nami in Čehi. Če bo kongres v tem pogledu imel sadu in vsaj pomnožil duševni promet med jugoslovanskimi dijaki, pa smo zadovoljni in si morejo srbski bratje, ki so dali idejo kongresa, čestitati.

K vprašanju o gmotnem stanju slov. dijaštva.

Vprašanje, kako pripraviti dijaštvu oni položaj v družbi, ki mu gre po njegovem poklicu in pomenu, mogli bi nazvati socijalno vprašanje dijaštva. Ker izhaja skoro vsa inteligenca iz dijaštva, in ima vsak ugodni in neugodni pojav v dijaštvu čez čas ugodne in neugodne posledice v inteligenci, bi morala le-ta smatrati dijaško vprašanje za važen del širšega problema o položaju izobražencev v družbi. Materijelne tožbe vodijo socijalno vprašanje — tako je tudi v našem dijaštvu vprašanje o gmotnem stanju najbolj pereče. Velika večina slovenskega dijaštva nima od doma zadostne podpore za študij, skoro vsakdo je torej sam udeležen.

Duševno delo in uboštvo, tisto kričeče uboštvo namreč, ki človeka noč in dan vznemirja, ki zahteva, da se porabi skoro vso inteligenco v skrbi za eksistenco — sta ostra nasprotnika. Uboštvo uničuje idealizem in moralo. — Dijaštvo pa učiteljstvo sta si v gmotnem oziru sorodna stana: mnogo naj delata duševno, ob enem pa morata računati z beliči, kaj bo jutri. Učiteljstvu je ravno gmotno vprašanje vstvarilo njegovo močno organizacijo, ki mora vesti do zmage, dijaštvo pa ne stori za varstvo svojih interesov ničesar. Seveda dijak zapusti v par letih svoj stan. Komaj je iz njega, pozabi nanj misleč si: izpijte še vi grenko kupo, ki sem jo okušal sam. Dokazali smo že gori, da je pravzaprav dijaško socijalno vprašanje z nedostatki, ki se pojavljajo v razumništvu, v najtesnejši vzročni zvezi. Čuta kake solidarnosti med dijaki in razumništvom ni, razmerje med njima na Slovenskem zasluži posebnega osvetljenja. Ni se pa nam mnogo pritoževati, če le pomislimo, da niti dijaštvo samo ne čuti, da je interesna skupina. V stanu, kjer baje lahko apeluješ na kolegijalnost, vlada v gmotnem oziru

skrajni individualizem v slabem smislu tega pojma. Vsa današnja kolegijsalnost in »akademichnost« se nam zdi kot ostanek starega »kastovništva« dijaškega, ne pa zdrav socialen duh, ki izvira iz uverjenja, da je rešitev v samopomoči in skupnem nastopu. Do tega »razrednodijaškega« stališča je še daleč.

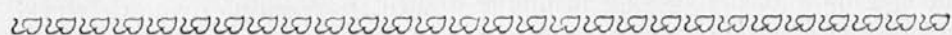
Smo za samopomoč, ne v smislu, da bi se izigravalo dijaštvo proti drugim, ampak da ostane ž njim, če le mogoče, v sporazumu. Mi le hočemo, da dijaštvo uvidi, da je tudi njemu samemu v gmotnem vprašanju podeljena velika uloga.

Omenili smo pomanjkanje socialnega čuta med dijaštvom. Pristavimo še jedno grenko istino: Premnogokrat se toži, da dobivajo podpore dijaki, ki imajo že sami dovolj in žive potratno. Neverjetno demoralizujoče upliva tak poštenjak, ki škoduje vsemu dijaštvu. V takih slučajih je javna graja nekaj čisto pravičnega. Gnjlombo treba izrezati! — Videli smo že včasih viteške čine slovenskih dijakov. Zvedeli so o kaki »častni« aferi in čeravno niso bili prav nič udeleženi, so brž spisali protokol in ga poslali na vojaško oblast, da ga spravijo ob šaržo. Če že stranka kaj naznani, je to kaj drugega, ker je v to deloma prisiljena. A tak vitez denuncira, kar ga nič ne briga, pa še pravi, da je izvršil častno dolžnost. Za »nesramno intrigo« pa razglasi, psuje, dolži nekolegijsalnosti, če se ga upa kdo spomniti, da se ne spodobi zatajevati svojih dohodkov in spravljati slovenskega kolega ob podporo. Tu mora biti zdrava javna kontrola in kritika, ki bo tudi v nekoliko uredila gmotno vprašanje slovenskega dijaštva.

Dijaštvo sebe danes ne ceni dovolj, vsak ceni le svojo osebo, ne stanu. Potem je tudi nemogoče, da bi bivši dijak cenil dijaštvo, in je nedosegljiv ideal, da bi ostalo razumništvo smatralo dijaške zahteve za del svojih želj.

Ne pričakujemo, da bi se razmere hipno izboljšale. Kot prvi korak bi nujno svetovali, da si dijaštvo izdela natančno statistiko in po njej sliko sedanjega položaja slovenskega dijaštva. Akademsko društvo »Slovenija« je takoj po svojem preporodu uvidelo potrebo ankete, a njene vprašalne pole so izpolnili le njeni somišljeniki na Dunaju in praški akademiki. Drugi so se zaradi strankarstva vedli apatično ali nasprotujoče. Vzdržati je načelo, da se mora o tem vprašanju združiti vse dijaštvo, kakor tudi pravi podpornik ne vpraša po strankarskem prepričanju.

Zadnja leta je slovensko dijaštvo nedvomno napredovalo. V marsikateri zadevi so že sedli k jedni mizi vseh duševnih struj zastopniki. Vsa akademična društva naj bi prevzela znova delo statistike. Kedar bo ta skončana, bo nanjo oprtim možno staviti konkretnije predloge, kako naj si pomaga dijaštvo samo iz tožnega položaja.

Veterinarske študije.

Poleg staroznanih akademij se vstvarjajo nove, ki zadobivajo vedno večji pomen. Statistika slovenskega dijaštva nam kaže, da nismo posebno realno misleč narod. Trgovskim in tehničnim študijam se Slovencev ne posveti dovolj; med zanemarjene praktične študije pa je šteti tudi veterinarstvo. Živinozdravniške študije so stare, pa šele v zadnjem desetletju so se začele naglejše, skoro moremo reči skokoma razvijati: l. 1897. so zadobile akademični značaj, ko se je na Dunaju osnovala živinozdravniška visoka šola. V Lvovu je slovanska živinozdravniška akademija. V drugih državah je veterina kot fakulta priključena univerzam. Prihodnje leto se spremeni tudi vojaški del dunajske veterine v akademijo. Po vzoru vojaške akademije v Dunajskem Novem mestu se bodo vanjo sprejemali abiturijenti, ki se vzgoje za višje vojaške živinozdravnike. Krona reform bode doktorat.

Živinozdravniške študije se lahko cenijo z medicinskega ali z narodno-gospodarskega stališča. Tu si dve različni znanosti podajata roko. Avstrijske šole zavzemajo bolj prvo stališče, da pa se že nagibljejo k pravemu ravnotežju, kaže dejstvo, da se v kratkem spopolnijo s tem, da se zasnujejo stolice za narodno gospodarstvo, mlekarstvo, zadružništvo in živinsko zavarovanje.

Predmeti v prvih štirih tečajih so skoro isti kot na medicini. V tretjem in četrtem letu se preloži študij iz dvoran v klinike, s predavanj na vaje. Slušatelji 8. tečaja prakticirajo v ambulatorični kliniki, v veliki klavnici in tržnici, za mesec so z državno podporo prideljeni okrajnim živinozdravnikom.

Izpiti, ki omogočajo vstop v višji tečaj, so koncem 1. in 2. leta (tentamen physicum in biologicum). Po osmih semestrih dobi slušatelj absolutorij, potem ima napraviti tri rigoroze. Službe, ki jih mora zasesti promoviran veterinar, so:

I. Državne: a) pri deželnih vladah je sistemizovano mesto veterinarskih referentov s VII. oziroma VI. činovnim razredom; mesto veterinarskega inspektorja z VIII. činovnim razredom; b) pri vladah in okrajnih glavarstvih se nastavljajo višji okrajni živinozdravniki z IX., in okrajni živinozdravniki z X. činovnim razredom; poleg tega so še tem oblastem prideljeni po potrebi asistenti z adjutom 1200 K ali brez njega. c) vojaški živinozdravniki. Dosedaj je bilo možno doseči nekako stotniško čast, z maturo se bodo sistemizovala za vojaške živinozdravnike tudi štabna mesta; d) veterinarji prideljeni ministertvu. II. Deželne: na Štajerskem in Koroškem s penzijo in stalnim nameščenjem; na Kranjskem brez penzije, brez stalnega nameščenja, kjer se tudi leta ne štejejo pri eventualnem prestopu v državno službo. III. Mestne po statusu posameznih mest (po klavnicah in tržnicah). IV. Privatne v krajih, kjer cvete živinoreja ali po velikih mestih, kjer se ljudje ukvarjajo s konjskim ali pasjim športom; na veleposestvih itd. V. Živinozdravnik končno tudi lahko funkcijonira kot učitelj na kmetijskih in sličnih šolah; kot potovalni učitelj za živinorejo, mlekarstvo; kot živinorejski ali mlekarški nadzornik; kot uradnik v bakterijoloških institutih; asistent, profesor na živinozdravniški ali poljedelski visoki šoli itd.

Sedaj še kratek pregled služb na slovenskem ozemlju:

Pri deželnih vladah: Štajersko 4 mesta (1 Slovenec), Kranjsko 4 (3 Slovenci), Trst 3 (sami Lahi), Celovec 3 (sami Nemci). Skupaj 13 mest, a le 4 Slovenci!

Pri okrajnih glavarstvih: (slovenskih, slovensko-nemških, slovensko-italijanskih): Kranjsko 11; Koroško 5; Štajersko 7; Primorje 7. Od teh 30 mest, ki nesejo povprečno po 5000 K, je zasedenih po Slovencih 12!

Deželnih služb je sistemiziranih na slovenskem ozemlju 27, od Slovencev zasedenih 6!

Mestne v Trstu 4; Gorici 1; Pulj 1; Ljubljana 3; Beljak 1; Celovec 2; Celje 1; Ptuj 1; Maribor 1. Skupaj 15. Slovenci imajo od teh le 3. Skratka: Na Slovenskem je **danes** prostora za kakih 70 živinozdravnikov. Od teh mest je po Slovencih zasedenih le 24.

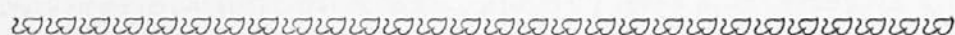
Kakšne utegnejo postati razmere v bližnji bodočnosti?

Z ozirom na to, da zahteva za današnje razmere statistika za celo državo po 50—100 živinozdravnikov na leto kot naraščaj, — absolviralo pa je zadnje leto in bo prihodnji dve leti povprečno le po 10 — bode nastala letna diferenca od 40—90 živinozdravnikov, kar znaša v štirih letih svoto 160 do 360 ljudij. Te številke so minimalne. V resnici je že danes pomanjkanje občutno, ne sicer še v državnih službah, pač pa v deželnih. Stanje deželnih živinozdravnikov je danes slabo. Res je sicer, da donaša menda tudi najslabejša deželna služba letnih 2200 K. Res je zvišanje dohodkov tudi danes možno — zatrjuje se nam, da je živinozdravnik tudi na Kranjskem zaslužil s samo prakso do 8000 K —, odvisno je od vrline in individualne podjetnosti živinozdravnika samega, vendar pa bo treba v doglednem času skrbeti zato, da se deželnim živinozdravnikom nudi isto plačo in ugodnosti kot državnim. Za deželne službe se težko najde prosilec in danes vsak deželni živinozdravnik le čaka, kdaj bo mogel uskočiti v državno službo. Zato ni pričakovati v sedanjih razmerah uspeha od deželnih živinozdravnikov, ki bi bili, če bi se jim zagotovila primerna eksistenca, edini strokovnjaki, zmožni organizovati in nadzirati kmetijsko združništvo, stokrat bolj kot vsi mazači vseh baž, ki pri nas sedaj hočejo kmetu »pomagati«.

Okrajnih služb bo tekom 5 let izpraznjenih najmanj 5, ker pojde toliko živinozdravnikov v pokoj. Ne računamo pri tem, koliko jih na drug način zapusti službo, da se event. ustanovi novo glavarstvo, morda kmetijska, mlekarska šola. V doglednem času bo država nastavila živinorejske in mlekarske potovalne učitelje in nadzornike. Mesta bodo vsled napredujočega prometa, mesarstva in veterinarske policije morala zvečati število tržnih nadzornikov in uradnikov po klavnicah. Na ljubljanski živinozdravnišnici se morejo preustrojiti za celo deželo sramotne razmere. Pri ministerstvu se izvršuje reorganizacija; tjakaj lahko pride kak Slovenec. Uvedejo se v kratkem nove veterinarske naredbe na mejah, kjer bo država takoj nastavila živinozdravnikov. Za zadnji slučaj imamo še Bosno, Hrvaško in Srbijo, kjer že sedaj radi izborne plače posluje več Slovencev. Vsak pride torej z lahkoto do kruha.

Čehov je na dunajski veterini $\frac{1}{3}$. Židov raste kot gob po dežju, znak da jim dobro kaže. Slovencev je bilo lani 5.

Proti študiju na veterini govorijo edino predsodki, za nje pa tehtni argumenti. Naš narod potrebuje narodno-gosdodarsko izobraženih mož, posamezniku se obeta, ker ni toliko konkurence, lepa bodočnost. Mesto, da tujec zasede krasna mesta po Slovenskem, sami producirajmo zadostno moči, čeprav nad domačo potrebo, dokler je še čas. Naučno, poljedelsko ministerstvo, dežela dajejo podpore. Osobito v obmejnih kronovinah naj bi se za deželne podpore potezali Slovenci, ker se tujci zanje ne zmenijo mnogo. Če se potem ravnamo, Slovenci ne bomo zamudili v dvigajočem se stanu si zagotoviti primerni prostor.

Bogumil Vošnjak:

O pomenu ankete.

(Konec.)

Velike važnosti je pri vsaki anketi sestava komisije, katere naloga je izpraševati ali pa vrejati gradivo. Sklicevatelji tvorijo navadno komisijo. Ako je sklicalo zakonodajalno zastopstvo, so člani tega zastopstva tudi člani anketne komisije. Posebno je treba paziti, da se s spretno roko zbere zastopnike vseh slojev. Pri anketi o delavskih razmerah morajo biti podjetniki in delavci zastopani v komisiji. Pri poljedelskih morajo biti člani komisije posestniki, učitelji, duhovniki in potovalni učitelji, sploh osebe, ki so v ozki dotiki s prebivalstvom. Vsaka komisija bi morala seveda tudi računati na podporo uradov in oblasti. Na Angleškem je običajno, da se po listih in lepakih vabijo vsi, ki bi se hoteli udeležiti ankete. Treba je najti priče, ki se upajo z brezobzirno odkritosrčnostjo izpovedati.

Pri ustmeni anketi morajo biti obravnave javne. Tajne obravnave so umestne le v slučaju, da se bojijo delavci podjetnikov. Angleške ankete so vedno javne in vsem pristopne. Delavska anketa na Angleškem l. 1886. se je vršila pod milim nebom. Bilo je prisotnih 1500 poslušalcev. Take javne ankete vzgajajo narod in vzbujajo v njem veselje in zmožnosti za presojevanje gospodarskih problemov.

Najiminitnejše so bile doslej angleške ankete, ki so vzor vsem drugim. V angleški parlamentarni anketi se zrcali ves angleški zmisel za parlamentarizem. Angleška anketa je parlamentarna, kajti v Angliji daje inicijativo k najpomembnejšim anketam vedno parlament.

Prav birokratičnega značaja so francoske ankete. V Franciji se je udomačila navada, da jih prirejajo državni uradi. Ker se uradništvo preveč vtika v razne velike ankete, ni se čuditi, da prevlada pismena. Trgovske komore igrajo veliko ulogo pri prirejanju anket strogo gospodarskega značaja.

Na Nemškem se je razvila anketa jako pozno. Pred letom 1870 se je na Nemškem sploh ni poznalo. Do najnovejšega časa so bile iste precej birokratično organizovane, šele sedaj se kaže na tem polju nekaj preobrat.

V Avstriji so se v najnovejšem času priredile tri velike ankete, in sicer velika obrtniška l. 1893, ona o terminski trgovini in valutna anketa. Na Kranjskem se je priredila l. 1884. poljedelska, o kateri naj spregovorimo nekoliko besed. Sklicala jo je kranjski deželni zbor. Iz vprašalne pole je razvidno, da bi morala anketa podati sliko vsega poljedelstva. Razpravljalo se je o kmetskem dednem pravu, kmetijskih domovih, hipotekarskih dolgovih in drugih poljedelskih vprašanjih. Konečno se je še razmotrivalo, kako je treba skrbeti za povzdigo poljedelstva. Delokrog te ankete je bil preširok. Udeležili so se je same osebe pripadajoče premožnim slojem; mali posestniki in kajžarji niso bili vabljeni. O vsaki točki vprašalne pole je govoril poseben poročevalec; potem se je otvorila debata o poročilu. Precejšnja hiba je bila, da se je glasovalo o vsaki točki; na ta način se je grešilo proti duhu vsake ankete.

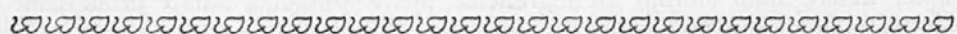
Prava anketa mora biti verno zrcalo onega izreza socialnega življenja, kateri je bil slučajno njenim potom podvržen opazovanju; ona naj pomaga odkrivati žitje in bitje širših plasti. Lep del novodobnega zakonodajstva, tikajočega se delavskih razmer, je posledica spretno organizovanih anket. Slike, katere nam nudijo stenografična njena poročila, lahko primerjamo točnim momentnim fotografijam.

Omenili smo vže, da so oficijelne pismene ankete mnogokrat brez vsake koristi in važnosti, ker so preveč birokratičnega značaja. Pač je treba povdarjati, da so one, ki jih priredijo posamezniki ali društva, včasih velpomembne, ako si vedo dotični činitelji izbrati pravi delokrog in si ne stavijo pretežkih nalog.

Na Slovenskem se je v tem oziru žalibog sploh še jako malo storilo. Mnogo, premnogo dela bi pač imel oni, ki bi hotel proučavati gmotni položaj slovenskega kmeta in delavca. Začetkom bi se lahko posluževali pismene ankete, ki ne zahteva preveč žrtev in dela, pač pa nekoliko dobre volje od oseb, ki bi se naprosile, da naj izpolnujejo vestno in točno vprašalne pole. Najprimernejše osebe v to svrho so na deželi učitelji, izobraženi posestniki in duhovniki. Prirejale bi se lahko razne ankete, katerih naloga bi bila preiskovati gmotno in moralno žitje naših mas. Kako lahko bi bilo presojevati problem in vzroke izseljevanja, ako bi se bile priredile kake ankete v tem oziru. Uradna statistika je nezadostna in skoraj velpomembna. Število potnih listov izseljencev je pač jedina statistika, katero gojijo uradi z ozirom na izseljenje. Vprašanja, zakaj se naši ljudje izseljujejo, kake so gmotne razmere, ki jih gonijo od doma, v kakem položaju se izseljenci vračajo, pač ne zanimajo okostenelih uradnih statistikov. Takozvano javno mnenje in posamezniki, pa tudi niso imeli doslej mnogo smisla za taka vprašanja. Navedel sem samo praktičen slučaj. Preiskavalo in spoznavalo bi se pa lahko še na najrazličnejše načine druge temne strani našega gospodarskega življenja. Na ta način bi se zbralo gradivo za znanstvene monografije.

Gospodarske monografije se gojijo posebno na Francoskem. Friderik Le Play je oče te vrste proučavanja ekonomskih problemov. V takih monografijah se popisuje celo socialno življenje in bitje raznih pokrajin. Le Play in njegovi mnogobrojni učenci se ozirajo na raznovrstne uplive, ki učinkujejo na posameznikovo gmotno stanje in razvoj ter na socialno stanje celih dežel. Uvaža vplive zemlje in dela, posesti, dnine, trgovine, rodbine, vere, občine, države, zgodovine in rase na posamezne lokalne razmere in tako odkriva prej neznane videže.

Nikdo naj ne misli, da oni čislajo svojo rodno grudo, ki jo idealizujejo in nočejo poznati njenih pravih lastnosti in nedostatkov. Kdor bode spoznaval domačo zemljo in proučaval s hladnim razumom njene prebivalce, bode čutil, da je ona elegična sentimentalna ljubezen do domače zemlje lažljivo čustvo, ker ne priznava vseh onih gmotnih uplivov, ki pridejo v poštev. Preiskujmo vrline in pomankljivosti naše zemlje, prodirajmo globlje v gmotno in duševno življenje onega, ki hodi preklinjajoč za plugom in sovraži to zemljo, ki ga tako muči in mu prizadeva toliko trpljenja, in vzklikla bode v naši duši neka nova ljubezen, katera nič ne ve o stari sentimentalni. Ta nova ljubezen, ki bode izvirala iz točnega spoznavanja realnih razmer, pa bode prikovala razumnika z dvojno silo na rodno grudo.

Listek.

Akademsko ferijalno društvo „Adrija“ v Gorici je v mesecu avgustu priredilo dva javna ljudska shoda in sicer v Dobravljah na Vipavskem in v Gorici. Na prvem se je razpravljalo o slovenskem šolskem vprašanju in o poljudnem delovanju „Adrije“; na drugem pa o slovenski mestni ljudski šoli in gimnaziji v Gorici in o slovenskem vseučilišču. Oba shoda sta krasno vspela. »Adrija«, ki je že lani priredila dva taka shoda, misli s shodi nadaljevati ter prirediti iste čim pogosteje. Shodi imajo namen, da se zanese naše šolsko vprašanje v najširše mase ljudstva. Čitateljem »Omladine« bode že znano, da je »Adrija« v pretečenem letu vpeljala prva na Slovenskem narodni kolek, in da je že vse pripravljeno za ustanovitev ljudske knjižnice v Gorici. Ko se ustanovi ljudska knjižnica v Gorici, kar se zgodi bržkone v najkrajšem času, pričelo se bode z ustanavljanjem takih knjižnic po deželi. Vrhutega pa se društvo »Adrija« s prvega početka bavi z akcijo za slovensko gimnazijo v Gorici. To vprašanje je sedaj vedno na dnevnem redu, in upajmo, da ne bode dolgo, ko bodo naši poslanci oprti na resolucije z vseh krajev naše dežele in peticije vseh slovenskih občin v tem pogledu tudi kaj dosegli. En odsek v društvu se ima baviti z razmerami v jezikovnomešanih krajih na Goriškem in z razmerami ob jezikovni meji. Sklenila se je tudi uvesti akcija za samoslovenske napise v slovenskem delu dežele, ker še danes figurirajo skoro po vseh občinah

deske, na katerih vidimo napisana imena krajev, občin in okrajev v nemškem in slovenskem jeziku. Sploh pa se bavi »Adrija« z vprašanjem, kako dvigniti izobrazbo in narodni ponos slovenskega ljudstva na Goriškem. Mnogo v to pripomorejo shodi; skrbeti pa se bode moralo tudi za predavanja, brošure in drugo. Mislimo, da tudi do tega ni več daleč. V pretečenem letu je štelu društvo 34 rednih članov, 14 starešin, 3 ustanovnike in 3 podpornike. Imelo je izven rednega občnega zbora še dva izredna in en društveni sestanek. Vršila so se na istih tri predavanja, izven tega pa so se vršile obširne debate o raznih vprašanjih, s katerimi se je društvu baviti. Letošnji občni zbor se je vršil 30. julija, in na istem se je določilo delovanje za te počitnice. Tega občnega zbora, kakor tudi prejšnjih so se udeležili zastopniki učiteljstva, s katerim je »Adrija« v stalni dotiki, ker le roko v roki z učiteljstvom more uspešno izvrševati svoje namene.

Akad. ferijalno društvo Prosveta. Pred mesecem dnij smo mogli poročati o tem, kaj »Prosveta« namerava, danes moremo že pisati o tem, kaj je izvršila. Novoustanovljena društva v prvem času potrebujejo neverjetno dela, da se na znotraj uredi, tako tudi »Prosveta«. Društvena knjižnica, ki naj obsega pred vsem poljudno literaturo, se je takoj naročila, pa se zbira tako polagoma, iz knjigaren in knjigoveznice, da ta važni del društvenega izobraževalnega dela ni mogel funkcijonirati redno že pretečeni mesec. Članom so se razposlale pole za krajepisna imena z navodilom in za preiskanje stanja bralnih društev. V centrali so se vršile predpriprave za narodno statistiko. Zbirale so se knjige za narodne javne knjižnice. Dosedaj je darovanih 554 knjig, od katerih se je odbralo 150 knjig, ki so primerne za knjižnice. Vezale so se v najfinejšem in trdnem platnu. Porabile se bodo za ustanovitev knjižnic v Domžalah in Jesenicah. V Domžalah se otvori 8. kimovca. Ustanovitev je zvezana s predavanjem o knjižnici in čitanju in skromno zabavo s petjem in narodno igro, v kateri igrajo dijaki in domači kmetski fanti. Z minimalno vstopnino se bode krila režija, čisti ostanek pripade knjižniškemu fondu. S sličnim vsporedom se otvori knjižnica 11. t. m. v Jesenicah. Isti dan zjutraj se otvori planinska koč na Golici, proti večeru pa se vrši »Prosvetina« zabava. Največ moči pa je absolvirala upeljava narodnega kolka čegar organizacija zahteva dela tudi še potem, ko je prevzela »družba sv. Cirila in Metoda« kolek v svojo upravo.

Umetniška razstava v Beogradu. Mladi »Vesni« lahko čestitamo, da je izvršila aranžma beogradske razstave v prvem stadiju z najboljšim uspehom. Posrečilo se ji je namreč pridobiti za razstavo malone vse slovenske umetnike, ki so v celoti vposlali okoli 160 produkcij. Ogledali smo si razstavljene objekte v ljubljanskem mestnem domu. Videli smo, da se skupine, v katere so slovenski umetniki deljeni, strogo ločijo druga od druge. V podrobnosti se seveda ne moremo spuščati. Iz srca se pa veselimo, da je nastopil baš z »Vesno« na slovenskem umetniškem polju nov duh, ki je kaj krasno prevet s pristnim narodnim.

Realka in univerza. Da se olajša regulacija dotoka naraščaja v gotove stroke, posameznikom pa omogoči prestop, če spoznajo, da nimajo dosti

veselja in smisla za stroko, v katero so prišli v otroški dobi brez lastne volje, — v tej smeri je pomemben donesek ministerijalna naredba, ki lajša realskemu abiturijentu vstop na univerzo. To leto lahko vstopi absolviran realec kot izredni slušatelj na vseučilišče, kjer se bodo priredili kurzi, v katerih se bo predelala spraševalna snov. Od časnikov s tolikim zadoščenjem pozdravljena reforma nima posebnega praktičnega pomena. Edino dobro na odredbi je, da bodo v vseučiliških mestih sestavljene za dopolnilni izpit posebne komisije, v katerih bodo tudi vseučiliščni profesorji, kajti če bi bilo treba delati izpit pred gimnazijskimi klasičnimi filologi v družbi osmošolcev, bi bila iz gotovih razlogov cela »olajšava« iluzorna. Upajmo, da sledi kmalu drugi korak z večjo praktično vrednostjo. *H—r.*

Ob vstopu na vseučilišče. Zimski tečaj se začne 1. vinotoka. Upisni rok je do 8. vinotoka. Do tega dne morajo biti upisani vsi oni, ki žele biti oproščeni kolegnin. Rok za ulaganje prošenj za oproščenje se nikdar ne podaljša preko 8. vinotoka. Drugim se podaljša upis za osem dni. Pozneje treba za inskripcijo že utemeljene prošnje. Pri prvem vpisu, immatrikulaciji, mora biti vsakdo osebno prisoten. Vsak si naj že v naprej oskrbi fotografijo, ki ni nalepljena na karton. V naprej priporočamo, da si vsak oskrbi uradno — najboljšo od sodnije — potrjen prepis maturitetnega spričevala in več izvodov ubožnega lista. Za visoke šole imamo poseben formular (dobi se ga v Ljubljani v Kleinovi tiskarni). Ta ubožni list mora biti natančno izdelan in potrjen od županstva, glavarstva, davkarije, župnika in zemljeknjižnega urada. — Kdor gre prvič na vseučilišče, mora plačati za immatrikulacijo 10 K. Za kolegnino velja, da so prosilci, ki imajo maturo z odliko, oproščeni popolnoma, drugi na polovico, seveda če so uročili natančno izdelane prošnje. Te rešijo šele v novembru. Kabineti na Dunaju so od 16—30 K, sobe za dva 36—60 K. V Pragi in Gradcu so sobe cenejše. Podrobnejša navodila prinese prihodnja »Omladina«.

Zemljedelska visoka šola na Dunaju (XIX. Hochschulstrasse 17.), daje akademično izobrazbo za poljedelstvo in gozdarstvo. Sestaja iz treh strok: poljedelske, gozdarske in zemljedelskotehnične. Študije trajajo tri po novem menda štiri leta. Iz poljedelske stroke se odpirajo absolventom mesta kot uradnikom pri deželni vladi, kot profesorjem na kmetijskih šolah in učiteljiščih, uradnikom na kemiških preskuševališčih, potovalnim učiteljem, oskrbnikom državnih domen, dalje zasebne službe na veleposestvih, uradniška mesta v tovarnah n. pr. za sladkor, žganje, škrob itd. Iz gozdarske stroke se nameščajo uradniki pri deželni vladi, pri oskrbi gozdov, še največ pri zasebnih gozdnih veleposestvih. Iz zemljedelsko-tehniške stroke (kulturna-tehnika) prihajajo kulturni inženirji, ki dobe javna in zasebna mesta za melioracije, t. j. za izboljšanje neproduktivne zemlje n. pr. osuševanje mokrotnih krajev, barja, omogočiti namakanje njiv in travnikov, regulacija rek, hudournikov, naprave ribnikov. Preteklo leto je bilo na zemljedelski visoki šoli upisano 9 Slovencev in sicer 5 poljedelcev, 2 gozdarja, 2 zemljedelska tehnika. Pri nas je potreba strokovnjakov, in raztoče zanimanje javnih oblasti za melioracijo ter združništvo jih bo potrebovalo več in več.

Montanski veliki šoli v Ljubnu in v Pribramu. Študij traja v obeh strokah akademij — v gorski in hutni — od letos po štiri leta. Absolviran gimnazijec ne potrebuje za vstop sicer nobenega izpita, vendar mu bo težko dohajati, če nima vaje v risanju. Ustanov je precej. V prvem letu jih dobe le slušatelji z dobrimi zrelostnimi spričevali. Učni jezik je na obeh zavodih nemški. Pred par tedni izišla naredba pripravlja »doktorat montanistike«. Za podrobne informacije si je naročiti program, ki se ga dobi pri rektoratih v Ljubnu in Pribramu. Za Slovence je še vedno Ljubno bolj priporočljivo.

Višja umetniška izobrazba. Na vprašanje, ali se more svetovati za slikarje nadarjenim slovenskim dijakom, da naj se posvetijo umetnosti, odgovori večina, tudi slikarji sami, negativno. Slovenskemu slikarju je težko živeti, malokateri ima dovolj zasebnega premoženja, kdor pa ima »srečo«, da živi od svojih del, ne more delati, kot mu veli srce. Vendar odgovarjam jaz pozitivno. Ne naslanjam se pri tem na doneče besede o prvobornih umetnikih, o rastočem umevanju in podpiranju umetnosti po slovenskem občinstvu. Prepričan pa sem, da so umetniki sami tisti, ki morajo občinstvo šele vzgajati: ljudje morajo videti mnogo dobrega, čitati mnogo o umetnosti, slov. knjige se morajo opravljati z umetniškimi okraski itd., potem zraste umetniško umevanje. Umetniki si imajo sami gladiti pot do boljše bodočnosti. Da pa zmorejo to težko nalogo, se mora zahtevati: prvič, da se umetnosti posvetijo samo res nadarjeni ljudje, dalje da imajo dovolj splošne naobrazbe. Naš umetnik mora biti dvostranski, znati mora živeti, pa tudi biti umetnik. Živeti mora, recimo kot profesor risanja, voditelj lastne šole, od instrukcij. To mora smatrati sicer kot postransko, a praktično stran življenja, poleg tega pa mora biti neodvisen umetnik. Ni sicer najlepša pot, a za naše razmere najrazumnejša: boljša gotovo kot, ako živi od svoje umetnosti, pa jo mora kvariti in obračati v slast nikdar zadovoljnemu občinstvu.

Ponavljam tedaj, da si naj umetnik pridobi pri nas Slovencih tudi tako izobrazbo, da more od nje lažje živeti. Nadarjeni mladeniči naj ne izstopajo iz srednjih šol, češ da treba za akademijo le štirih razredov, ampak vstrajajo naj in dovrše srednjo šolo in videli bodo, da jim bo potem mnogo, mnogo lažje Slovence učiti poznati umetnosti.

Opomba: Vsakovrstne informacije, kake so razmere na posameznih umet. šolah, daje drage volje društvo »Vesna«, Dunaj, III. 1. Thongasse, 10.

Šantel.

V proslavo slovenskih šolnikov. Na neki državni gimnaziji v Ljubljani jih je v 3. razredu med 29. učenci zdelalo le 15, to je le 51%. Od ostalih je polovica že izdihnila, polovica čaka smrtne kose po počitnicah. V krvavi bitki med profesorji in slovenskim naraščanjem pri maturi v Novem mestu se je le polovici mladih borilcev posrečilo prodreti sovražne vrste. Nesmrtna slava!

Izlet v Srbijo. Slovenci se odpeljemo 16. kimovca popoldan, 17. na večer smo že v Beleggradu. 18. dopoldne bo slavnostna seja akad. društva »Pobratimstva« v proslavo stoletnice srbskega ustanka. Opoldan otvo-

ritev prve jugoslovanske umetniške razstave. Na večer prvi jugoslovanski koncert, kjer sodelujejo za Slovence gdč. Mira Dev-ova, sopran-solo, g. Betteto, član slovenske opere, bariton-solo, in dijaški oktet. 19. in 20. kongres. 20. na predvečer kronanja drugi koncert. 21. ostanejo Slovenci pri slavnostih kraljevega kronanja. 22. odhod v domovino. Izletniki naj se zanesljivo priklase do 10. kimovca odboru za jugoslovanski kongres, Ljubljana, Narodni dom.

Hrvati na umetniški izložbi v Belemgradu. Pozivu k izložbi so se odzvali skoro vsi hrvatski umetniki. Hrvatska umetnost bo zastopana s 157 deli. Posebno lepih novih del so poslali: Medović, Čikoš, Frangeš Valdec in Križman.

Dijakinjam in dijakom! Bliža se čas, ko bodo stariši upisavali svojo deco v šolo. Marsikdo izmed Vas ima priliko, da da glede vpisovanja kak nasvet. Opozarjamo Vas, da vplivate pri svojih sorodnikih in znancih, da nikdo ne da otrok v nemške šole. Če rešimo polovičarstva samo enega ali dva, je že nekaj.

Kupujte le pri slovenskih trgovcih! Zabavno je že poslušati, kako pri nas staro in mlado, žensko in moško vzdihuje, kako hudo nam je Slovencem. Rad bi ga poznal Slovenca, ki bi danes ne tožil nad našim obupnim položajem. Kdor hoče biti bolj učen, še pove, da nam treba gospodarske osamosvoje. Tudi mi to trdimo, a zlata resnica je v ustih mase zvođenela, kajti hinavstvo je javkati, pa ne ganiti prsta za odpomoč. Dijastvo bi lahko v drobnem izvršilo nedogledno. Šolsko leto se spet prične, trgovine z dijaškimi potrebščinami se bodo trle dijakov in njihovih skrbnih starišev. Zdaj je čas se izkazati. Naj ne prestopi nihče praga nemškega trgovca. Eni pravijo, da je nemški trgovec boljši kot slovenski, da je uljudnejši itd. To so izgovori, ki ne drže: Slovenski trgovec pa tudi v resnici ne more biti moderni svetovni veletržec, če nima odjemalcev. Dijastvo naj bi se med seboj opozarjalo na važnost, ki teži v geslu: Svoji k svojim. V Celju in Gorici se v tem oziru greši manj kot ravno v Ljubljani. Žal da tam nimajo še slovenskih knjigarjev. Povsod, kjer še ni slov. trgovcev za dijaške potrebščine, naj se skuša najti vsaj delna odpomoč. Knjige je možno brez troškov dobiti iz Ljubljane od Schwentnerja. Videli smo že, kako so si dijaki po zanesljivih poverjenikih naročali skupno svinčnike »sv. Cirila in Metoda«, peresa, papir. Možno je tudi, kako trgovino, ki sicer ni specialno dijaška, pridobiti, da naroči potrebščine, tudi zasebniki lahko pomagajo. Gmotne zgube ni pri razumnem postopanju, pač pa veliki moralni dobiček poleg materijelnega, ki se ga ne sme podcenjevati. Ljubljana se poleg stare svoje navade odlikuje. Le pogledjte ta mesec v kako nemško trgovino z dijaškimi potrebščinami, kar šibilo se bo nežnega spola pa tudi moških. Da se upa imeti Fischer samo nemški napis, nad čemer se ptujci vzgledujejo jih ne ovira. Pri Kleinmayerju in Giontiniju pa ti tak slovenski teoretični narodnjak še zasoli, da imata zasluge za slovensko književnost! S Tillom in Zeschkom je podobno. K nekemu Igliču vse vre. Njegovo ime zveni slovensko, pa je hud nemškutar. Nemške moči v Ljubljani še dolgo nismo

strli, in če ne začnemo pri nemških trgovcih, je ne pometemo nikoli. Sramota za vsakega Slovenca, ki ga zapazimo pri Kleinmayrju, Igliču, Giontiniju, Tillu, Zeschko-tu ali Fischerju. Če so naši predniki pripustili, da so se ujedli tujci v nas, pa se potruzi mladina dokazati, da imamo vrata ne le, da se skoz nje pride k nam, ampak tudi od nas proč!

Narodni kolek. Danes se že lahko reče, da narodni kolek ne bo nekaj efemernega, ampak postane trajen dohodek »družbi sv. Cirila in Metoda«. Tudi početkom o uspehih skeptična »Družba« je napravo odobrila prevzevši jo sama dne 18. vel. srpana. »Prosveta« je častno izpolnila svojo nalogo: kolek uvesti, organizovati in dokazati njegovo trajno uspešnost. V dobi jednega meseca je oddala v prodajo 268.617 kolkov; vrnjenih je od teh le 39.132 kolkov, od izdanih pa je prišlo plačila že za 42.829 kolkov. — Občinstvo opozarjamo, da so vse tiskovine, ki si jih je pred predajo nabavila »Prosveta« še dalje v rabi, osobito, da se more z istim čekom pošiljati »Družbi« denar. Povdarjamo, da sta se »Adrija« in »Prosveta« in po njej Družba zedinili, da se na Goriškem prodaja kolek po »Adriji« z namenom, ki ga ima določati »Adrija«, torej v korist »Šolskemu domu v Gorici«. Goričani se naj torej obračajo edino na »Adrijo«. Narodni kolek je dal povod tudi dogodkom, ki so za naše razmere preznačilne: naj bo podjetje še tako narodno, ne sodi se ga po cilju, ampak po strankarstvu delavca. Našim fanatikom ni ugajalo, da dela narodno-radikalno dijaštvo. Le zelena zavist — noben izgovor ne pomaga! — je dala »Danici« povod, da je grozila, da zanese boj v narodni kolek z ustanovitvijo lastnega kolka. Na skupščini v Žalcu so celo »Savani« in »Daničarji« skupaj delali neko obstrukcijo proti govorniku »Prosvete«. Sovraštvo proti radikalcem družji psa in mačko! Pri nas treba upoštevati tudi napake in nizke instinkte, zato je »Prosveta« takoj, ko je videla, da se zna oblaček nevarnosti spora in škode bližati »Družbi«, sama predlagala, da »Družba« prevzame upravo kolka. Mesto pozneje, malo prej, zato pa skrbе v akademičnem odseku, ki dela dalje za narodni kolek, zastopniki »Prosvete«, da pretrganje v upravi ne more provzročiti nobene škode, ampak se dela naprej v istem duhu pod novo firmo.

Ljubljana in dijaška prenočišča. Slovenski dijak v primeri z tovariši drugih narodov nesramno malo potuje. Češki študenti nevzdržema »cestujejo«, kar jim v vsakem oziru mnogo koristi. Sicer pa nimamo slovenskega dijaka za tako omejenega, da bi ne uvideval potrebe potovanja. Dasi pa dobro ve, da »ta ni za rabo, kdor tujih videl ni ljudij«, si ne more kaj, ker ga spremlja pri vseh načrtih — prazen žep in boginja beračija. Čehi imajo brez dvoma boljše situirano dijaštvo kot mi, vendar so tamkaj občine že zdavnaj pokazale, kako treba podpirati »cvet naroda«, in premnogo čeških občin zdržuje o počitnicah takozvane »noclehárne« za dijake. Pri nas se je menda »Ruski kružok« hotel za stvar zavzeti in poslal prošnje na vse slovenske občine, češ, da naj bi vsaka preskrbela ob počitnicah za potujoče dijake, če že ne drugzega, pa vsaj brezplačna prenočišča. Uspeh je bil krasen. Oglasili

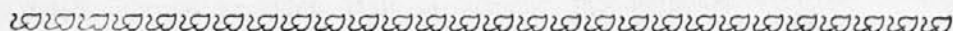
sta se dve občini in sicer goriški. Ljubljana se ni oglasila! Stvar ni komplirana. Mej počitnicami naj se v telovadnice kake mestne šole postavi žimnice. Šolski sluga naj oskrbuje snaženje, in stvar je v redu. Na stotine slovenskih dijakov, osobito obmejnih, bi si na ta način lažje ogledalo našo stolico in na stotine mladih src bi odneslo iz »matičke« Ljubljane hvaležne spomine!

M—k.

Narodni dom v Ljubljani. Skoro vsi naši narodni domovi trpe na tem, da so zelo nepraktično zidani, in niti enega ne poznamo, ki bi se lahko nazival v vsakem oziru zbirališče in postajališče vseh naših slojev. Najmanj ekonomično zidan je brez dvoma ljubljanski »Narodni dom«. Ne glede na to, da jedva zmagujeta »Čitalnica« in »Sokol« previsoko najemnino, je restavracijsko prašanje pravcata zagonetka tebandske sfinge, ki je zahtevala toliko žrtev. Mi smo mnenja, da je v Ljubljani stalna restavracija »Narodnega doma« popolnoma odveč, kar je tudi večletna praksa zadostno potrdila. Zgornji prostori za restavracijo in kavarno popolnoma zadoščajo, osobito ker je gostilničar potreben le za čas kake veselice. Za iste se pa prav lahko pogodi s katerimkoli gostilničarjem, da skrbi prilično za postrežbo. Tudi v areni je dovolj prostora za eventualnega provizoričnega restavraterja. Spodnji prostori Narodnega doma naj pa se za gostilno ne oddajo več. Po našem mnenju sodi vanje najlepše javna ljudska knjižnica v zvezi z javno ljudsko čitalnico. Ako bi se porabila velika restavracijska sobana za čitalnico, mala pa za knjižnico, ki bi se razvila v slovensko centralno knjižnico, bi »Narodni dom« postal pravo duševno središče ne le ljubljanskih, ampak tudi vseh drugih Slovencev. Takega zavoda smo veliko bolj potrebni kot zanikernih restavracij!

Sp.

Srednješolska priloga. Prispevki se naj upošljejo uredništvu do 25. kimovca. Prejeli smo od strani srednješolcev že nekaj dobrih prispevkov. Na razna vprašanja odgovarjamo, da nameravamo v prilogi objaviti tudi dela leposlovne in pesniške vsebine.

Naročnikom!

Upraviništvo je prevzel s to številko jurist g. Alfonz Mencinger. Blagovolijo naj se pošiljati reklamacije in vsi dopisi na naslov: Upraviništvo „Omladine“, Dvorski trg št. 4, II. Denar pa naj se tudi za naprej pošilja v Blasnikovo tiskarno. Opozarjamo tudi cenjene naročnike, da je potekla naročnina za prvo polletje. Prosimo, da nam ti obnove pravočasno naročnino, dolžniki pa poravnajo zaostali dolg.

„Upraviništvo“.